

Κώστας Πανιάρας

Η Αμφιθυμία της Μνήμης

19 Μαΐου – 30 Σεπτεμβρίου, 2018

Αρχαιολογικό Μουσείο Πόρου

Η θεματική της εφεινής έκθεσης παραπέμπει στην εγγενή ταυτότητα του Μουσείου το οποίο, εξ ορισμού, είναι χώρος διατήρησης και προβολής της μνήμης.

Στο Αρχαιολογικό Μουσείο του Πόρου, παρουσιάζεται μία μικρή ενότητα επιζωγραφισμένων έργων του καλλιτέχνη Κώστα Πανιάρα. Τα έργα αυτά λειτουργούν ως προσωπικά σχόλια στα εκθέματα του Μουσείου. Διαφαίνεται η «Αμφιθυμία της Μνήμης» του, η οποία δηλώνει και πραγματεύεται την αμφισημία της Ιστορίας.

Ως Έλληνας καλλιτέχνης, ο Κώστας Πανιάρας προσπαθεί να διαχειριστεί μια υπερμεγέθη πολιτισμική κληρονομία, το φορτίο ενός μακρού παρελθόντος. Η αφετηρία των έργων του είναι τα συχνά κακοποιημένα γύψινα αντίγραφα των συμβόλων της Αρχαιότητας· αφορμάται, όμως, και από τα αυθεντικά αρχαιολογικά μουσειακά εκθέματα. Επεμβαίνει αδιακρίτως σε όλα αυτά: τα επιζωγραφίζει, τα διχοτομεί, τα πολλαπλασιάζει.

Καθιστά σαφή, ευκρινή και αναγνωρίσιμη την θεματική της ιστορικής μνήμης και τις συνέπειές της.

Η επιλογή των έργων του Κώστα Πανιάρα για το Αρχαιολογικό Μουσείο του Πόρου βασίζεται κατ' αρχήν στο «αρχαιολογικό» τους ενδιαφέρον· ταυτοχρόνως, όμως, εστιάζεται στην επεξεργασία της μνήμης, συλλογικής και προσωπικής, η οποία συχνά γίνεται και τυραννική. Η «Αμφιθυμία της Μνήμης» του καλλιτέχνη αντανakλάται στις «αναπαραστάσεις» των επιλεγμένων συμβόλων, στις οποίες τα αντίγραφα άλλοτε πολλαπλασιάζονται (Η Μνήμη της Νύχτας, 1984) και άλλοτε διχοτομούνται (Μέρα και Νύχτα, 1984). Εκφράζεται, έτσι, η επιθυμία για μια υπερήφανη εθνική συνέχεια, αλλά και η ανάγκη για απελευθέρωση από το βάρος της Ιστορίας.

Η σχέση και ο διάλογος του Κώστα Πανιάρα με τον αρχαίο κόσμο είναι στοιχεία τα οποία χαρακτηρίζουν την δουλειά του επί πολλές δεκαετίες. Εμφανίζονται αναπάντεχα· επί παραδείγματι, το «Πακέτο με Άγνωστο Παραλήπτη», ένα χάρτινο ταχυδρομικό κουτί με κόκκινο εσωτερικό, περιέχει ένα αντίγραφο της κεφαλής της Υγείας. Το έργο αυτό, ένα από τα τελευταία πριν από τον θάνατό του καλλιτέχνη το 2014, υποδεικνύει την φύση τού προσωπικού του προβληματισμού.

Επιπλέον, ειδικά στα πρόσφατα έργα του, παρουσιάζονται σύγχρονοι προβληματισμοί σχετικά με την μοναδικότητα και το ανεκτίμητο του έργου τέχνης· πώς, δηλαδή, διαχρονικά οι εικόνες από τα πασίγνωστα, μοναδικά, ανεκτίμητα έργα των μουσείων, τα ορόσημα της παγκόσμιας κληρονομιάς, αλλοιώνονται και μεταφέρονται. Έτσι, η τριμερής ενότητα «Αφροδίτη» (2012-2014) ανάγεται σε τρεις διαφορετικές πηγές. Η «Αφροδίτη III» αφορμάται από ένα επιζωγραφισμένο, μαζικό αντίγραφο σε γλυπτική μορφή της φιγούρας της αναδυομένης Αφροδίτης, από τον γνωστό αναγεννησιακό πίνακα του Μποτιτσέλι, με τις αναφορές στην ελληνική μυθολογία. Ο μεταγενέστερος ανώνυμος κατασκευαστής του μαζικού αντικειμένου αυθαιρέτως όχι μόνον αντιγράφει, αλλά και αλλοιώνει την ταυτότητα του αυθεντικού, από ζωγραφικό σε γλυπτό. Η δεύτερη «Αφροδίτη I» αφορμάται από το αντίγραφο της Αφροδίτης της Μήλου, από το οποίο ο Πανιάρας έχει «κόψει» το κεφάλι και ένα μέρος του σώματος.

Τέλος, μια τρίτη «Αφροδίτη II» έχει αφετηρία την Αφροδίτη της Ρόδου, γλυπτό που είναι υστεροελληνιστική μετάπλαση της Οκλάζουσας Αφροδίτης, φημισμένο έργο του 3ου αιώνα π.Χ. Η παγκοσμίως γνωστή κεφαλή του Μεγάλου Αλεξάνδρου αναπαρίσταται ως έδρασμα, μέσα σε ένα βαθύ μπλε πιάτο -ένα κλασικό ελληνικό σύμβολο που έχει αλλοιωθεί, έχει τρωθεί, έχει «φαγωθεί» από τον χρόνο, την χρήση, την κατάχρηση.

Ο Κώστας Πανιάρας, ως διεθνής Έλληνας καλλιτέχνης, ψηλαφεί την ελληνική πολιτισμική κληρονομία στην παγκοσμιότητα του μηνύματός της. Αναζητεί, όμως, ένα νέο, ιδιωτικό ορισμό, μια ατομική προσέγγιση της ελληνικής ιστορικής πραγματικότητας. Η αναζήτηση αυτή είναι ορατή και αισθητή στα εκτιθέμενα έργα του Αρχαιολογικού Μουσείου.